

Adam diyor ki COVID'den önce *temel gelir* fikrine hayli uzaktım ama COVID sırasında insanlara evlerinde oturmaları için çek vermek gerekli. Bunu başka şekilde yenemezdik.

Freakonomics'te dinlediğim ideolojik liberallerden biri bu.

Doğru tabii söylediği ama eksik. Eğer *özgürlük* prensibi bu kadar temel bir şeyse, insanlara *evde oturun* demek gibi, onlara *başkalarının parasını* veya *zor kazanılmış paradan ödenmiş vergiyi* dağıtmak da *kabahat* olmalı. Salgın şartları değiştirmiş olabilir ama zoru görünce hemen sosyalizme dönmek neden?

Salgın Amerikan tarzı bir liberalliğin ne kadar kırılgan olduğunu gösterdi. Herkesin kendi bacağından asıldığı bir dünyada, asıldığı kancayı sevmeyen veya haksızlığa uğradığını düşünen insanların sistemi tıkaması veyahut yeterince eğitim almadıkları için *hiçbir işe yaramaz* yaşamaya çalışmaları veya bir şeyleri tüketmek üzerine kurulmuş sistemin bunun sonucu olarak *insan da tüketmesi* sorun değildi, şimdi bu *tüketilen* insanların başkalarını hasta edip, tüm sağlık sistemini yıkma ihtimali belirince sorun oldu.

Kimse kimseye *iyilik olsun* diye *evde oturun* demiyor. Bizde biraz daha romantik, *devlet baba* fikrinin tecessüm etmiş hali gibi şefkatle konuşan bir sağlık bakanımız var, ezelden gelen devletçiliğimiz bu sefer lehimize çalıştı: Bununla beraber maksat tanımadığımız insanların *ölmemesi* değil, tabii ki kendimizi salgından korumaya çalışıyoruz, imkanlarımız ölçüsünde uzak duruyoruz ve sağlığınıza dikkat ediyoruz, bununla beraber sistemin reaksiyonunun sebebi bizim birey olarak sağlığınıza düşünmesi değil. Bir şekilde kar zarar hesabı yapılıyor, insanlara *evde oturun, size para verelim* demenin daha doğru kârlı bir yöntem olduğuna karar veriliyor.

Hayvan çiftliğiniz olsaydı ve sürüde salgın hastalık başlasaydı, hayvanları birbirinden mümkün mer-tebe yalıtmaya çalışırdınız. Hayvanların bazıları çalışmak zorunda olsaydı, diyelim çift sürmek veya su kuyusu çalıştırmak için öküzler lazım olsaydı, bunlara maske dağıtır işlerini hastalanmadan yapmaları için gayret gösterirdiniz. Bu gibi önlemler çiftliğin genelinin iyiliği için olurdu, hayvanların hastalan-masından duyulan duygusal acı için değil. Yeterince uzun seneler onlara baktıysanız, zaten böyle *özel duygular* besleyecek, onlardan *hayatın anlamı* üretecek kadar yakınlığınız kalmaz.

Devletlerin yaptığı da büyük ölçüde bu. İnsan çiftliklerinin çalışmaya devam etmesi, vergi vermesi, sis-temin işlemeye devam etmesi lazım ve bunun için kısa bir süre insanlara evde oturma yardımı yapmak mümkün.

Ancak bu mantıkla hareket ederseniz aslında uzun vadedeki tüm sorunların çözümü için, çevre sorun-ları, terör sorunları ve sair sorunlar için *insanlara para vermenin* mantıksız bir yöntem olmadığını anlayabilirsiniz. Suç işleyecek insana para verip, suç işlemesi durumunda kaybedeceği şeyleri arttır-mak, *evde oturmasını* sağlamak bir yöntem olabilir. Sistem eğitimin daha karlı olduğunu gördüğünde nasıl insanları ücretsiz eğitmeye başladıysa, iş veriyormuş gibi yapıp, hem meşgale verip, hem statü verip, hem para vererek onları birbirlerine bulaşmalarından koruduysa, *rüşvetin* daha karlı olduğunu gördüğünde, insanlara statü veya meşgale vermeden para vermeye de başlayabilir.

Sol liberaller çevre ve diğer sosyal meseleleri *ahlaki problemler* olarak sunma eğiliminde. Bunun da kaynağında sistemin kendisinden hazzetmemek, veya belki sadece sistemi çekip çevirenlerden hazzetmemek var, belki de içinde doğdukları sınıf imtiyazlarından dolayı düştükleri suçluluğu bu şekilde gösteriyorlar. Nihayetinde bu *ahlaki* duruş *veganlık* örneğinde olduğu gibi *sadece bir beslenme tercihi* değil, bir *din* haline geliyor. *İnsanlardan mısın, yoksa o masum hayvanların etlerini yiyen ahlaksızlardan mı?*

Bu elitist diskur da gidip tam aksi yönde bir akımın meydana çıkmasına yol açıyor. Popülist *defolgitçilik* bilime karşı, *çiçek çocuklara* karşı, kendini zincirlediğini düşündüğü tüm bürokratik hengameye karşı derinden bir tepki duyuyor, aya aslında gidilmediğini, dünyanın düz olduğunu, İngiltere kraliçesinin uzaylı bir kurbağa olduğunu ve bütün sorunlara basit çözümlerin var olduğunu ve bunları engelleyenlerin de laf ebeliği yapan solcular olduğunu söyleyen insanlar bir araya gelip Trump gibi hokkabazları iktidara getiriyorlar.

Teorik olarak sistemin kendi kendini düzelterceğini, iki üç gelgitten sonra bir şekilde Hegelvari *senteze* ulaşacağımızı düşünebiliriz, ancak bu senteze ulaşınca kadar sistemin ortadan çatlaması, diyelim salgın hastalıktan kırılan insanların *artık biz bu oyunda yokuz* demesi gayet mümkün duruyor. İnsanları *eğlendireceğiz* diye düşman ürete ürete, sonunda manasız konulardan bir dünya savaşı çıkarıp tüm dünyanın sonunu getirmek de bu risklerden başka biri. Yani sistemin kendini düzelterceğini, bir şekilde yoluna devam edeceğini düşünmek için sebebimiz yok. Ahlakperest elitist embesiller kendilerinin *ideal dünyaya* nasıl daha yakın olduğunu anlatır, diğerleri de onları yalancı çıkarmak için tüm aptallıklarıyla çabalarken, olan tüm dünyaya olacak ve maalesef biz de bu dünyanın içindeyiz.

O halde burada *akıl yolu* olarak başka bir usul getirmek lazım: Sisteme *bizi daha iyi yaşatırsan, sen de daha çok yaşarsın* telkinini daha net şekilde yapmak, insanların sistemden daha çok faydalanmasının sistemin de lehine olduğunu daha çok göstermek. Ancak bir yandan da bu işi *yoklukta eşitlik* seviyesine getirmeden, insanların *doğru şekilde sınıflaşmasına* ve sınıflar arasında hareket edebilmesine imkan sağlamak. Masallarımızı, hikayelerimizi, sınıflaşmaya sebep olan değerleri ve sair tüm ideolojik müktesebatımızı buna göre inşa etmek.